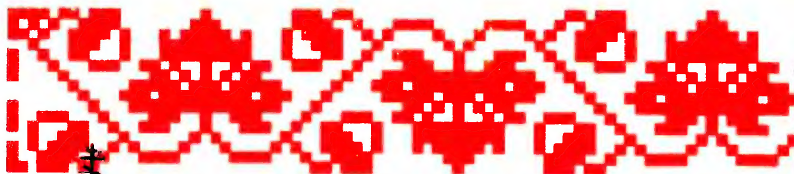

CZASOPIS

PISMO INFORMACYJNO-KULTURALNE WSCHODNIEJ BIAŁOSTOCCZYZNY

BIAŁYSTOK—BIELSK PODLASKI
HAJNÓWKA—SOKÓŁKA

JEDNODNIÓWKA MAJ-CZERWIEC 1990 CENA 900 ZŁ

НАШ АГЛЯД

Z ZACHODU

* Białoruski zespół taneczny „Vasilok" z Nowego Jorku (który w ubiegłym roku przebywał na Białostocczyźnie) w czerwcu br. odwiedzi Radziecką Białoruś. Będzie to kolejny przyjazd białoruskich artystów z USA na ojcowiznę ich przodków.

* W dniu 25 marca z okazji 72 rocznicy powstania Białoruskiej Republiki Ludowej — niepodległego państwa białoruskiego, w Cleveland (jednym z największych skupisk Białorusinów w USA) odbyły się świąteczne obchody połączone z częścią artystyczną, zaprezentowaną przez uczniów miejscowej białoruskiej szkoły uzupełniającej.

Z KRAJU

* Z nieoficjalnych źródeł dowiedzieliśmy się, iż w ostatnim tygodniu kwietnia zostało zdewastowane święte źródło „Krynoczka" w parafii Dubiny koło Hajnówki.

* Od końca lutego b.r. do połowy kwietnia powstawały Białoruskie Komitety Wyborcze na terenie woj. białostockiego. W niektórych gminach i miastach utworzyły koalicję z innymi organizacjami społecznymi. Białoruskie Komitety Wyborcze powstały w gminach: Gródek, Michałowo, Narew, Szudziałowo, Narewka, Hajnówka, Białowieża, Bielsk Podlaski, Orla, Boćki, Zabłudów, Czyże,

c. d. na str. 6

БЕЛАРУСЫ ІДУЦЬ НА ВЫБАРЫ

Размаўляем са старшынёй Беларускага выбарчага камітэту Віктарам Стахвюком.

— Калі паўстаў Беларускі выбарчы камітэт і якія ставіць сабе мэты?

— Наш камітэт паўстаў роўна два тыдні пасля заснавальніцкага кангрэсу Беларускага дэмакратычнага аб'яднання, г. зн. 23 лютага 1990 года. У тойжа дзень была прынята адозва да беларусаў Беласточчыны, у якой гаварылася, што трэба свой лёс браць у свае рукі. Многія скажуць, што раней таксама ў самаўрада былі беларусы, а ў такіх гмінах, дзе нас пражывае звыш 90 прац. Былі яны ў значнай перавазе і такі заклік не мае сэнсу. Думаю, што такое параўнанне — гэта памылка, менавіта таму, што ў той час беларусы ішлі да выбараў як прадстаўнікі небеларускіх партыяў. Як прадстаўнікі камуністаў ці людоўцаў, і вырашалі іх інтарэсы ў праграмах гэтых польскіх палітычных арганізацыяў. Не было месца на нашы беларускія справы. Таму радныя хоць беларусы, не вырашалі ніякіх беларускіх спраў, бо і ніхто пра іх не думаў ані не стаяў.

У праграме беларускага выбарчага камітэту апрача эканамічных і гаспадарчых пытанняў, якія перад усім датычаць сельскай гаспадаркі

c. d. na str. 2

WSTYDLIWE POSTAWY

Jak wiadomo, Kongres Założycielski Białoruskiego Zjednoczenia Demokratycznego był otwarty — każdy chętny mógł wziąć w nim udział (jako uczestnik lub gość). Skorzystał z tego również były towarzysz sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Białymstoku (organizacji zresztą już wtedy nieistniejącej) Mikołaj Kozak. Nie byłoby w tym nic szczególnego, gdyby nie jego wypowiedź adresowana do uczestników Kongresu. Zawarł w niej sugestie nakłaniające Białorusinów do ustawienia się po stronie lewicy (mając na uwadze oczywiście lewicę postpezetpeerowską), gdyż rzekomo tylko tam są realne możliwości realizacji białoruskich postulatów. Natychmiastowa replika uczestnika Kongresu Eugeniusza Wappy jednoznacznie wykazała bezpodstawność takich twierdzeń) „Skoro nigdy przedtem ci ludzie nie stawali w obronie Białorusinów, to jakie są przesłanki, że teraz będzie inaczej?)". Kongres kontynuował obrady wybierając własny, niezależny program i wypowiedź pana Kozaka pozostałaby pewnie bez echa, gdyby nie wzmianka w „Kurierze Porannym" traktująca samą obecność byłego sekretarza jako element wiążący nową partię białoruską z minioną nomenklaturą. Następnego dnia BDA musiało zamieścić sprostowanie. Cień nieufności jednak pozostał. Obecnie, po kilku miesiącach można na spokojnie rozważyć ten problem jeszcze raz, gdyż jest niewątpliwy dowód kolejnej próby manipulacji. Wystarczy wspomnieć ubiegłoroczne polemiki wokół spraw białoruskich w białostockiej prasie, szczególnie dyskusja czytelnicza zapoczątkowana felietonem red. Jacka Grüna pt. „Docent sfrustrowany". Upadająca PZPR chwytając się każdej możliwości odzyskania „zaufania", na jedno z końcowych plenów Komitetu Wojewódzkiego zaprosiło przedstawicieli Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego. Omawiano tam

c. d. na str. 4

TRAGEDIA W NARWI

— 12.04.90 W „Wielki Czwartek", wybuchł pożar zbudowanej w 1885 r. cerkwi p. w. Wozdwiżenija Kriest Hospodnia (Podwyższenie Krzyża Pańskiego) w Narwi (krótki rys historyczny parafii zamieścimy w n-rze 2). Pieniądze na odbudowę cerkwi można wpłacać na adres:

„Społeczny Komitet Odbudowy Cerkwi"
Nr konta 905363-15626-132-3
Bank Spółdzielczy, 17-210 Narew

lub podczas spotkań Komitetu Redakcyjnego w każdy wtorek w godz. 18.00—19.00 w siedzibie BTSK przy ul. Warszawskiej 11 w Białymstoku. W kolejnych numerach będziemy zamieszczać listę ofiarodawców. Swą ofiarnością nie wskrzesimy ikon i wielu bezcennych rzeczy, które spłonęły podczas pożaru, lecz możemy przyczynić się do szybszej odbudowy zabytkowej cerkwi, stanowiącej dowód kunsztu budowlanego naszych przodków.

БЕЛАРУСЫ ІДУЦЬ НА ВЫБАРЫ

cd. ze str. 1

(усе гэтыя справы мы дыскутавалі на сустрэчы з соймавай камісіяй 27 лютага 1990 года). Многа месца займаюць праблемы захавання беларускай тоеснасці, беларускай самасвядомасці, культуры, мовы, рэлігіі, традыцыяў.

Думаю што пара каб мы разумелі, што нічога нам не дасць ані настроіць прыхільна да нас палякаў наша імкненне да асыміляцыі і наша самаапалячванне асабліва ў гарадах, хоць дзе-недзе такі працэс узнікае і на вёсках. Гэтым мы не здабудзем пашаны палякаў між іншым таму, моцна акрэплена пачуццё патрыятызму, прывязанасць да сваёй нацыянальнай сімволікі і традыцыяў. Таму кожны іншы, які адкідае сваё роднае і блізкае ў іх вачах выклікаць будзе нават не спачуванне, а пагарду. Праз сам факт змены прозвішча з -ук на -ак або -ік і дэкларацыю, што я, моў, праваслаўны паляк ніхто не ашукае. Вось учора перад вакзалам таксісты сварыліся а адзін з іх выкрыкваў „які ты паляк, кедысь ты праваслаўны::. Гэты факт асабліва востра выступіў у „адкрытай студыі:. Беларускі выбарчы камітэт праз сваіх радных будзе ўплываць на нармалізацыю адносін паміж двумя грамадскасцямі. Пачынаецца трэцяе тысячагоддзе. Ідзем да вольнай Еўропы. Не можа быць вольнасці Еўропы ці вольнага грамадства без індывідуальнай ці груповай вольнасці ўсіх грамадзян краіны, без увагі, ці яны дзяржаўная нацыя ці нацыянальная меншасць.

Думаю, што пара перастаць думаць катэгорыямі XIX стагоддзя. Мы ж народ і жывем у цэнтры Еўропы.

Да таго ж на сваіх прадвечных этнічных беларускіх землях. Як беларусы Вялікага княства Літоўскага, якога назва не мае нічога супольнага з сённяшняй Літвою, унеслі вялікі ўклад ў еўрапейскую культуру, хоць у апошнія стагоддзі як стваральнікі іншых култур напрыклад польскай або рускай. Варта тут напомніць прозвішчы Міцкевіча, Манюшкі, Ваньковіча, ці Мілаша, які — да сёння акрэслівае сябе ліцвінам — г. зн. беларусам. Ужо ў 1588 годзе Леў Сапега склаў першы сучасны юрыдычны кадэкс — Статут Вялікага княства Літоўскага, які ўвайшоў як аснова сучаснага правадаўства ўсіх краін Еўропы і Свету. Кадэкс напісаны на старажытнай беларускай мове амаль такой на якой гаворым на Бельшчыне і Гайнаўшчыне. Таму не разумею тых беларусаў, якія маюць камплекс горшасці і або паланізуюцца або русіфікуюцца. Асабіста не хачу быць чалавекам, як тая „велікодная выдмушка" — звонку перамалявана ў прыгожыя колеры, а ў сярэдзіне пустая.

— А вяртаючыся да спраў эканомікі?

— Думаю, што не трэба было б ані беларускіх арганізацыяў, ані беларускага выбарчага камітэту, калі б іншыя арганізацыі запэўнілі развіццё нашай гаспадаркі. Але так не ёсць. Беларускія вёскі праз апошнія дзесяцігоддзі даведзены да абсалютнай руіны. Стан гэты паглыбляецца.

З увагі на безразумную да аднясенні да сельская' гаспадаркі праграму Бальцэровіча. Нам ніхто не паможа, калі не будзем ратавацца самі. Калі нашы камітэты выграюць выбары, створым саюз (соймік) беларускіх гмінаў. Усе свае сілы скіруем на затрыманне працэсу заняпаду вёскі, а пасля на адбудову яе гаспадаркі. Ужо прадставілі сойму нашу праграму і ад яе рэалізацыі БДА не адступіць. Хочам наладзіць супрацоўніцтва нашых гмінаў з прыгранічнымі раёнамі Беларускай рэспублікі. Там ужо начаўся працэс перамен і беларусізацыі. У парламенце Беларусі многа незалежных палітыкаў. Беларускі народны Фронт „Адраджэнне" злажыў на рукі БДА дэкларацыю, што многа будзе залежаць у адносінах Беларусі і Польшчы ад направы нашага эканамічнага і не толькі палажэння.

Думаю, што ўсё тое, што робім сёння будзе падставай для наступных нашых пакаленняў, каб яны маглі развівацца ў краіне нармальнай, пазбаўленай усялякіх нацыяналізмаў і шавінізмаў, як прадстаўнікі іншага народа але маючыя поўныя правы для развіцця сваёй эканомікі, культуры, шкальніцтва. Мы ж у сябе і ніхто нас сюды не прывёз і не пасяліў.

— Што хочаце сказаць усім тым, якія пойдуць да выбараў?

— Галасуйце на кандыдатаў Беларускага выбарчага камітэту! Ад іх будзе залежаць, якой будзе Беласточчына, як будзем жыць і адчуваць сябе ў нашым супольным доме — Польшчы.

„NIE - BIAŁORUSINI"

W Białymstoku powstał Koalicyjny Komitet Wyborczy, sygnatariuszami którego stali się Bractwo Prawosławne i Białoruski Komitet Wyborczy. Komitet ten miał reprezentować społeczność prawosławną i białoruską. Wkrótce okazało się, że jest inaczej. Niektórzy przedstawiciele Komitetu zdecydowanie protestowali przeciwko wszystkiemu co wiąże się z białoruskością. Uważają oni, że jakiekolwiek powiązanie z ruchem białoruskim może zaszkodzić ich karierze zawodowej i społecznej. Owi działacze, wchodzący w skład KKW, wydali nawet oświadczenie zamieszczone w „Gazecie Współczesnej" (26.04.1990 r.), w którym protestowali przeciwko programowi Białoruskich Komitetów Wyborczych a zawartemu w artykule „Normalnie czyli z tolerancją". Warto zaznaczyć, że treść tego artykułu nie dotyczyła programu KKW ani Bractwa cerkiewnego. Najbardziej oburzyło tych działaczy sformułowanie mówiące, że „Komitety Białoruskie niepokoją niewyjaśnione pożary cerkwi prawosławnych". Z tego wynika, że autorów tego oświadczenia nie tylko nie interesują sprawy społeczności białoruskiej, ale i Cerkwi Prawosławnej. Dlaczego więc kandydują na radnych? Dlaczego stali się członkami Koalicyjnego Komitetu Wyborczego? Żaden z nich na to pytanie nie odpowie, albowiem kandydaci ci jako jedyni w tej kampanii wyborczej unikają kontaktów z prasą i wyborcami. I jeszcze jedna refleksja. Podczas spotkania członków Komitetu, pełnomocniczka jednego z kandydatów na radnego, głosiła wszem i wobec, że jest oburzona faktem odprawiania nabożeństw po białorusku w cerkwi pod wezwaniem św. Marii Magdaleny w Białymstoku. Ta Pani nie tylko nie wie, że się nigdzie nie „modlą w Cerkwi po białorusku", ale i co to jest wiara. Niestety wspomniana Pani — „Niebiałorusinka" nie jest jedynym wyjątkiem.

Mirosław Aleksicki

Z PRASY

W nr 18 „Niwy" z dn. 06.V.1990 r. został opublikowany wstrząsający artykuł o spaleniu w lutym 1946 roku białoruskiej wsi Zanie koło Brańska. Artykuł nosi tytuł „Popieł i pamiać" („Popiół i pamięć"). Na publikację składają się wspomnienia świadków, którym udało się uratować z tego pogromu. Nazwiska i imiona świadków nie zostały podane. Czy społeczeństwo Białostocczyzny jest dostatecznie przygotowane do przyjęcia także tych „białych plam" z najnowszej historii?

WSTYDLIWE POSTAWY

cd. ze str. 1

potrzeby mniejszości białoruskiej na Białostocczyźnie. Wystarczy jeden niesprecyzowany postulat o konieczności wprowadzenia autonomii kulturalnej (wypowiedzianą przez przewodniczącego BTSK Aleksandra Barszczewskiego), by po raz kolejny rozpętała się kampania antybiałoruska. Mimo, iż oficjalnie miała to być wymiana poglądów wśród czytelników — w rzeczywistości przerodziła się w nagonkę polityczną o wręcz nacjonalistycznym charakterze.

Jest to jeden z przykładów metody postępowania komunistów wobec naszej mniejszości. Sprawami białoruskimi ich partia nigdy bezpośrednio się nie zajmowała, nie wydawała żadnych uchwał, ani decyzji, oficjalnie praktycznie nie uznawała istnienia Białorusinów na Białostocczyźnie. Jednak cały czas konsekwentnie prowadziła cichą politykę ukierunkowującą postawy społeczeństwa wobec naszych problemów. Polegało to przede wszystkim na odpowiednio dobranej propagandzie. W środkach przekazu przeważnie nie byliśmy obecni, czymś normalnym było usilne tłumaczenie na język polski wypowiedzi Białorusinów w reportażach, relacjach terenowych, sondach czytelniczych itp. (mimo że nieraz autorzy domagali się brzmienia naturalnego) Jedyna ówczesna organizacja białoruska — — BTSK oraz jej organ prasowy „Niwa" były jak wiadomo, finansowane przez MSW co wiązało się z całkowitą kontrolą działalności. Kontrola ta była prowadzona prrzez miejscowy (białostocki) aparat partyjny oraz SB. Wszystkie sprawy począwszy od organizowania spotkań autorskich, a kończywszy na wyborze redaktora naczelnego „Niwy" musiały być znane PZPR.

Znamienne jest że ludzie z owego nadzoru mieli niejednokrotnie rodowód białoruski. W związku z tym wypomina się nam, iż ne potrafiliśmy wykorzystać możliwości związanych z faktem, że ponoć większość osób z byłego kierownictwa partyjnego Białostocczyzny (z I sekretarzem KW Włodzimierzem Kołodziejukiem na czele) — to Białorusini.

Jeżeli za kryterium określające narodowość białoruską przyjąć charakterystyczne imiona i nazwiska (kończące się na -uk -icz) oraz prawosławne pochodzenie, to istotnie we władzach partyjnych wielu było takich Mikołajów, Anatolów, Włodzimierzy itp. Trudno jednak kogoś nawać Białorusinem skoro nigdy do tego się nie przynawał, a wprost przeciwnie — jak tylko się dało zacierał ślady swojej białoruskości. Polegało to na celowym spolszczaniu personaliów (np. Wasyl na Wacek, Naumiuk na Naumiakowski itp.), porzucaniu ojczystej mowy i kultury (trwa to jednak nadal i dotyczy również zwyczajnych mieszkańców wschodniej Białostocczyzny).

Tacy ludzie pokornie wprowadzali w życie politykę swoich przełożonych, nie sprzeciwiając się, nawet jeśli była antybiałoruska. Nie trzeba dowodzić, że byli oni tej partii niezwykle przydatni. Co prawda niektórzy próbowali coś zdziałać w obronie interesów swoich ziomków, jednak szybko się ich pozbywano.

Tak już u nas jest, że w każdym systemie u władzy znajdą się zawsze ludzie (czasem wręcz deklarujący się jako Białorusini), którzy nawet palcem nie kiwną w obronie społeczności, z której pochodzą. Niestety — takie postawy można często zaobserwować również i w obecnym krajobrazie politycznym.

Tak więc, powiązanie dzisiejszego ruchu białoruskiego z tzw. „lewicą" byłoby jedynie kontynuacją owych niesławnych postaw, których do dzisiaj musi się wstydzić wiele osób, niekoniecznie nawet związanych z jakimkolwiek ruchem politycznym.

Jan Ostrowski

OD REDAKCJI...

Powyższy artykuł traktujemy jako punkt wyjściowy do dyskusji. Sądzimy, że problem poruszony przez autora wymaga szerszego wyjaśnienia. Prosimy o wypowiedzi dotyczące postaw ogółu naszej społeczności wobec swojego pochodzenia. Czy rzeczywiście musimy się wstydzić mowy, kultury białoruskiej, faktu, że jest się prawosławnym? Jak należy ustosunkować się do takich postaw? Czy przyjąć je jako zjawisko normalne i nieuniknione? A może wypowiedzą się osoby, które takie postawy przyjmują na codzień? Czym oni się kierują? Czekamy na listy (z dopiskiem „Wstydliwe postawy"). Wszelkie uwagi przyjmujemy również w trakcie cotygodniowego dyżuru redakcyjnego w wtorek w godz. 18-20 (również pod tel. 317-18). Najciekawsze wypowiedzi wydrukujemy. Personalia można oczywiście zastrzec do wiadomościa redakcji, bądź nie podawać ich wcale.

ZEZEM

Jak donoszą z terenu w miejscowości N. w gospodarstwie rolnika pełnorolnego NN. urodziło się ciele z dwoma głowami. Niewątpliwe curiosum przyrodnicze. Zdarza się dość często na świecie, iż co jakiś czas przyroda zaskakuje niespodziankami, do których ludzie wychowani na dogmatach naukowych nie potrafią się w pełni ustosunkować.

Prasa donosi czasami o dziwach przyrody z całego swiata. Zazwyczaj te anomalie przyrodnicze świadczą o zaburzeniach genetycznych powstałych z niewiadomych przyczyn. W tym zaś przypadku sprawcą może być niedawna katastrofa elektrowni atomowej w Czarnobylu na Ukrainie. Swego czasu Amerykanie przeprowadzili wiele prób jądrowych na atolu Bikini z równie straszliwymi dla świata przyrody konsekwencjami. Bo cóż może oznaczać konkretnie dla nas ów wypadek z cielęciem w N. Otóż, kto wie czy w przyszłości nie zaczną się rodzić wszystkie cielęta dwugłowe, albo też i inne zwierzęta, czy ptaki?

Tu rodzi się pytanie, czy te istoty mogą egzystować i się rozmnażać? Bo proszę zważyć dwie głowy głowy. Każda może mieć w danej chwili inne potrzeby czy też pomysły. Jedna np. chce jeść, gdy druga pić. I co wtedy? A jeśli obie będą chciały jeść, to czy zjedzą dwukrotnie więcej? Skąd wziąć pokarm? Albo inaczej — weźmy np. jedno dwugłowe ciele spotka drugie dwugłowe ciele (oczywiście jako osobniki dorosłe), to czy z tego związku nie powstanie aby ciele czterogłowe?. Brr!. Aż strach pomyśleć, jakie to w dającej się przewidzieć przyszłości może urodzić się ciele.

Na miejsce przyrodniczej zagadki udała się komisja weterynaryjna z najlepszymi fachowcami na czele.

I tu dopiero okazało się, że sprawa jest o wiele bardziej skomplikowana niż na pierwszy rzut oka wydawać by się mogło. Otóż, wspomniany rolnik pełnorolny, obywatel NN oświadczył, iż krowa, która wydała to dwugłowe cielę na świat nie była cielna. Zapewniał, iż jest w 100% przekonany o pełnej niewinności swej podopiecznej. I tu rodzą się pytania: Skąd wobec tego dwugłowe ciele w oborze? Czyżby zemsta sąsiadów?! To nie jest wykluczone. Ponadto okazało się, że żadna z głów cielęcia nie posiada nawet szczątkowej formy mózgu.

Co będzie dalej, nie wiadomo. Jedno jest pewne, ciele jest pod baczną obserwacją weterynarzy, a jego losy są niepewne. O nowych sprawach związanych z dwugłowym cielęciem poinformujemy w następnym numerze.

ПРАВАСЛАЎНА СТАРОНКА

O TYM, JAK TRZEBA MODLIĆ SIĘ W CERKWI

Prawosławni chrześcijanie przyjęli od Św. Ojców i na całym świecie przestrzegają następujących zwyczajów:

1. Po wejściu do świątyni i przeżegnawszy się, czynią trzy małe pokłony mówiąc:
„Sozdawyj mia, Hospodi, pomiłuj” (Panie, który mnie stworzyłeś, zmiłuj się),
„Boże, miłostiw budi mnie hriesznomu” (Boże, bądź miłościw wobec mnie grzesznika),
„Biez czisła sogrieszich, Hospodi, prosti mia” (Bez liku zgrzeszyłem, Panie wybacz mi).

2. Następnie, pokłoniwszy się na prawo i na lewo, stoją w miejscu i słuchają psalmów oraz modlitw, które są czytane w cerkwi. Nie powtarzają przy tym w myślach innych, swych własnych modlitw i nie czytają ich z książek, oddzielnie od śpiewu cerkiewnego, takich bowiem osądza św. Apostoł Paweł, jako oddalających się od zebrania cerkiewnego.

3. Wielkie i małe pokłony powinno się robić nie wg własnego mniemania, lecz według zasad ustalonych przez Sww. Apostołów i Sww. Ojców, a mianowicie:

— trzy razy żegnamy się robiąc małe pokłony podczas czytania „Triswiataho” (Swiatyj Boże), „Priiditie, pokłonimsia” (Przyjdźcie, pokłońmy się), „Spodobi Hospodi” (Spraw Panie), na początku wielkiego sławosłowija „Sława w wysznich Bohu” (Sława na wysokościach Bogu), po słowach duchownego „Sława Tiebie, Christie Boże, upowanije nasze” (Sława Tobie, Chryste Boże, nadziejo nasza), podczas trzykrotnego „alliłuja”,

— żegnamy się czyniąc mały pokłon podczas każdego wozgłasu (zawołania) duchownego oraz przy czytaniu „Czestniejszuju Chieruwim”.

4. W dni powszednie wielke pokłony robimy na:

— LITURGII:

a) na początku śpiewu „Dostojno i prawiedno jest” (Godnym i sprawiedliwym jest),

b) gdy kończy się modlitwa „Tiebie pojem” (Tobie śpiewamy),

c) na zakończenie modlitwy „Dostojno jest” lub Zadostojnika,

d) na początku modlitwy „Otcze nasz”,

e) przy wynoszeniu Św. Darów dla priczastija

f) przy słowach „Wsiegda, nynie i prisno” (Zawsze, teraz i na wieki)

— UTRENII I WSIENOSZCZNOJ podczas:

— „Bohurodicu i Matier Swieta w piesniech wozwieliczim” (Bogurodzicę i Matkę Świata w pieśniach wysławiajmy).

OBJAŚNIENIA:

— **pokłony** — symboliczne czynności wyrażające wielką pokorę wobec Boga i żarliwą modlitwę, rozróżniamy pokłony:
1) wielki — polega na tym, iz stojąc prosto padamy na kolana (bez podpierania się), opierając się rękoma o ziemię i dotykając jej głowa.
2) mały — stojac prosto pochylamy lekko głowę,
3) pojasnyj (w pas) — inaczej średni. pochylamy cały tułów dotykając ziemi rękoma,

— **wozgłas** — dosł. zawołanie, słowa kończace modlitwę, w trakcie ektenii wygłaszanych przez diakona lub po ektenii wygłoszonej przez swiaszczennika (prezbitera), czytanych po cichu,

— **zadostojnik** — modlitwa śpiewana zamiast „Dostojno jest”.

ŻYWOTY ŚWIĘTYCH

1) 14. 05. — Św. PROROK JEREMIASZ — 600 lat przed narodzeniem Chrystusa przepowiedział zniszczenie Jerozolimy przez Nabuchodonozora niewoli babilońskiej i przyjściu Zbawiciela, zabity przez Żydów za piętnowanie ich bezbożności i nieprawości.

5) 18. 05. — Św. WIELKOMĘCZENNICA IRENA — pochodziła ze znakomitego rodu, ochrzczona została przez Apostoła Tymoteusza, nauczaniem i cudami obróciła Chrystusowi wielu ludzi, w tym swoich rodziców, wycierpiała za to wielkie męczarnie, swe życie zakończyła w pieczarze, w II wieku.

23. 05) 5. 06 — Św. PREPODOBNAJA JEFROSINIJA KSIĘŻNA POŁOCKA

Прэпадобная Афрасіньня (да манаштва — Прадслава), дачка Полацкага князя Сьвятаслава-Юрыя, радзілась ў Полацку 1102 году. З дзяцінства любіла чытаць сьвятыя кнігі і 12 год, цішкам (тайна) ад бацькоў, стала манашкай. Заснавала пазьней у Полацку жаночы манастыр і збудавала каменную царкву С:в. Спаса, якая існуе да апошняга часу разам з кельляю (пакоям), дзе малілася Прэпадобная. У келькі гэтай перахаваўся да нашых дзён каштоўны крыж, як фундацыя Прэпадобнаі, зроблены полацкім майстрам.

Паза манастырам і царквой у Полацку, Прэдпадобная заснавала яшчэ цэлы шэраг цэркваў і манастыроў у зямлі Полацкай. Памёрла 1173 г. ў Ерусаліме, куды паехала на паклон Гробу Гасподняму. Мошчы знаходзяца ў Полацку.

CUDOTWORNE IKONY PRESWIATOJ BOHORODICY

KIJEWO—PIECZERSKA 3) 16. 05.

Ikona Uspienija (Zaśnięcia) Matki Boskiej była przyniesiona w 1073 r. śww. Antoniju i Fieodosiju (Antoniemu i Teodojuszowi) Pieczerskim z Carogrodu przez czterech bogatych Greków. Otrzymali oni na to polecenie od Bohorodicy w Wlacherskiej Cerkwi. Ikona ta znajdowała się w Uspienskim Soborze Kijewo-Pieczerskiej Ławry i była przymocowana nad carskim (królewskimi) wrotami głównego ikonostasu. Po nabożeństwach opuszczano ją modlącym się dla pokłonienia Pamięć jej świętuje się także 15)28 sierpnia.

ŻYROWICKA 7)20. 05.

Жыровіцкая Ікона Божай Мацеры аб'явілася ў 1470 году на дрэве ў яркім агнявым зьяньні і была аддана пастухамі, што яе заўважылі, свайму гаспадару, Александру Солтану, які схаваў яе, каб паказаць родзічам і знаёмым. Калі, аднак, склікаў іх, ня было чаго паказваць — Ікона зьнікла. Потым яе знайшлі на старым месцы ў лесе і йзноў прынеслі Солтану. Уважаючы сябе недастойным трымаць такую сьвятую ікону дома, Солтан збудуваў на месцы яе зьяўленьня храм. Па пэўным часе ён згарэў, але ікона цудоўна засталася цэлай і пазьней многімі цудамі, ад яе находзячымі, стала ведамай праваслаўнаму народу, што й да апошняга часу шчыра да яе моліцца.

JAROSŁAWSKA PIECZERSKA 14)27. 05.

W 1823 r. mieszczanin Aleksander Dobyczkin, mieszczanin Jarosławla, ciężko chorujący od 17 lat otrzymał cudowne polecenie udania się do cerkwi w domu biskupim i pomodlić się przed ikonę Matki Boskiej. Uczyniwszy to, został cudownie uzdrowiony. Znane są także inne cudowne zdarzenia, które dokonały się po modlitwach przed tą ikoną. Przedstawieni są na niej Bohorodica z Jezusem oraz św.w. Antoni i Fieodosij Pieczerscy.

KANONY ŚWIĘTYCH APOSTOŁÓW

6. Biskup, prezbiter lub diakon niechaj nie przyjmuje na siebie świeckich zobowiązań. Inaczej niech będzie wyłączony ze stanu duchownego.

15. Jeśli prezbiter, diakon lub ktokolwiek należący do kleru, zostawi miejsce swej służby, do innego odejdzie i zupełnie przeniesie się, i w drugim będzie przebywać bez woli biskupa swego: takiemu polecamy więcej nie służyć, a szczególnie, jeśliby swego biskupa, który go wzywa do powrotu nie posłuchał. Jeżeli nie zmieni swego postanowienia: niechaj w tamtej społeczności, jako świecki przebywa.

39. Prezbiterzy i diakoni, bez woli Biskupa, niczego niechaj nie czynią. Albowiem jemu są powierzeni ludzie Pańscy i on odpowie za ich dusze.

45. Biskup prezbiter lub diakon, modlący się z heretykami, niech będzie odłączony. Jeśli pozwoli im cokolwiek uczynić, jako sługom Cerkwi (Kościoła): niech będzie pozbawiony stanu duchownego.

55. Jeżeli ktokolwiek z kleru wystąpi przeciw biskupowi, niech będzie pozbawiony stanu duchownego. Albowiem przeciw panu ludzi twoich nie mów niczego złego (Dz 23, 5).

Wszystkich Kanonów Świętych Apostołów jest 85.

KALENDARIUM ŚWIĄT

8/21.05 — Św. Ioanna Bohosłowa (Jana Teologa), święta parafialne w Błahowieszczeńskoj (Zwiastowania NMP) Ławrze w Supraślu, Mostowlanach, Dąbrowie B., Augustowie k.Bielska, Pawłach, (par. Ryboły), Nowoberezowie.

9/22.05 — Przeniesienie relikwii św. Mikołaja z Myr Licejskich do Bari (Włochy), święto parafii w Nowym Dworze, Michałowie, Soborze św. Mikołaja w Białymstoku.

11/24.05 — Wozniesienije Hospodnie (Wniebowstąpienie Hospodnie Pańskie).

21.05/3.06 — Trojca. Soszestwije Świataho Ducha na Apostołow. (Trojca. Zesłanie Ducha Świętego na Apostołów).

22.05/4.06 — II dzień Św. Trójcy. Dzień Św. Ducha. — święto parafii Św. Ducha w Białymstoku.

23.05/5.06 — III dzień Św. Trójcy. „Krynoczka" — święto w parafii Dubiny k.Hajnówki.

W numerze wykorzystano następujące wydawnictwa:

1. Kanony ili Kniga Prawił, R P Z C, Montreal, Kanada, 1974,
2. Prostrannyj Miesiacesłow Russkich Światych i Kratkije Świedienija o Czudotwornych Ikonach Bożijej Matieri, N. Talberg, Jordanville, 1951,
3. Kratkija Żitija Światych na wieś god, Warszawa, 1929,
4. Biełaruska-Sławianski Liementar, Warszawa 1933,
5. Modlitwosłow, Jordanville, 1976,
6. Artykuł „Bractwa Cerkiewne" A. Mironowicz.

PROGRAMY CERKIEWNE MOŻNA USŁYSZEĆ W:

1. Programie regionalnym P. R. w Białymstoku. Program II, sobota godz. 13.05 i niedziela godz. 8.00. Redaktorzy: Włodzimierz Prochowicz, O. Grzegorz Misijuk.
2. Programie Białoruskim Radia Svoboda, w sobotę o godz. 16.00 i 19.00. Redaktor: O. Konstanty Bondaruk. Zakres fal (krótkie) — 19 m, 25 m, 31 m.

BRACTWA CERKIEWNE

Druga połowa XV i XVI wieku to okres szczególny w dziejach Kościoła Prawosławnego (reakcja katolicka, pojawienie się na naszych terenach protestantyzmu — kalwinizmu i luteranizmu), podjęte próby reform mających na celu wzmocnienie pozycji Cerkwi nie przyniosły pożądanych rezultatów. Zagrożenie Cerkwi wzrosło z chwilą przybycia na tereny Rzeczypospolitej (lata 60-te XVI wieku) i odrodzenie przez nich idei unii florenckiej z 1439 roku. Kościół Rzymsko-katolicki pragnął podporządkować jurysdykcyjnie społeczność prawosławną obawiając się po utworzeniu w 1589 roku Patriarchatu Moskiewskiego, wpływów Moskwy w Rzeczypospolitej. Wyrazem tej polityki stały się akcje misyjne jezuitów, propagowanie unii, opanowanie oświaty i kultury. Odpowiedzią na te poczynania Kościoła Katolickiego było tworzenie się związków religijnych wśród ludności wyznania prawosławnego. Najbardziej rozpowszechnioną formą tych związków były bractwa cerkiewne. Pierwszym znanym bractwem na ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego było bractwo wileńskie powstałe w 1460 roku. Posiadało ono własny dom i rządziło się ustalonym przez siebie statutem Stowarzyszenie to zrzeszało ludność prawosławną skupioną w cechach rzemieślniczych. Z czasem do bractwa wstępowała również magnateria, szlachta, duchowieństwo i kozaczyzna Na czele stał starosta wybierany co dwa lata, który wraz z zarządem kierował jego działalnością. Do wspólnot cerkiewnych należało: dbanie o potrzeby cerkwi, duchowieństwa i służby cerkiewnej działalność charytatywna oraz wspólne obchodzenie świąt cerkiewnych. Bractwa występowały w zasadzie w miastach, aczkolwiek spotyka się je także w parafiach wiejskich. W miastach gdzie ludność była wyznaniowo mieszana, organizacje cerkiewne reprezentowały potrzeby ludności prawosławnej, natury religijnej, jak i świeckiej. To one właśnie stały się podporą Cerkwi w chwilach jej największego zagrożenia Tolerancyjna polityka ostatnich Jagiellonów (Aleksander, Zygmunt Stary i Zygmunt August) spowodowała osłabienie działalności Bractw. Ponowne zagrożenie Cerkwi w ostatnim ćwierćwieczu XVI wieku-unia reformacja i kontrreformacja reaktywowało wśród prawosławnych organizacje brackie. Pierwsze bractwa nowego typu powstały przy cerkwi Zwiastowania Najświętszej Marii Panny we Lwowie i św Ducha w Wilnie. Oba te Bractwa odegrały szczególną rolę w historii Kościoła Prawosławnego na terenach Rzeczypospolitej. Ich członkowie przyczynili się żywo do rozwoju życia religijnego i umysłowego oraz podtrzymania świadomości narodowej. Impulsem do ich działalności stała się Akademia Ostrogska, założona w latach 80-tych XVI wieku. Znaczenie Bractw docenił patriarcha antiocheński Joachim, który przybył pod koniec 1585 roku do Lwowa. Zreformował on Bractwo lwowskie pragnąc użyć go do naprawy Cerkwi, a zarazem ustanowić wzorzec dla innych Bractw. Bractwo miało czuwać nad życiem moralnym i dyscypliną swych członków. Podobne uprawnienia posiadało ono w stosunku do duchowieństwa i innych bractw. W ten sposób bractwa zakładane na wzór lwowski stały się organami kontrolującymi w sprawach religii i moralności.

НАШ АГЛЯД

cd. ze str. 1

Kleszczele. Koalicyjne Komitety Wyborcze powstały w gminach: Milejczyce, Krynki, Czeremcha. Miejskie Białoruskie Komitety Wyborcze powstały w Bielsku Podlaskim i Hajnówce. W Białymstoku powstał Koalicyjny Komitet Wyborczy w skład którego weszło Bractwo Prawosławne i Białoruski Komitet Wyborczy.

* Od 17.04.1990 r. przebywała w Polsce przewodnicząca Komisji spraw zagranicznych Białoruskiego Frontu Ludowego Walentyna Tryhubowicz. Przedstawiła ona przebieg i atmosferę wyborów do Rady Najwyższej B S R R i miejscowych rad.

ZE WSCHODU

* W wyniku dwóch pierwszych tur wyborów do Rady Najwyższej B S R R, Białoruski Front Ludowy za Przebudowę „Odrodzenie" wprowadził 40 deputowanych do Rady Najwyższej. Wraz z przedstawicielami całego Bloku Demokratycznego (w którym BFL odgrywa najważniejszą rolę) na dzień dzisiejszy posiada ok. 20% miejsc w parlamencie republiki. Dalsze tury wyborów odbędą się w najbliższych miesiącach.

* Powstała w Mińsku grupa inicjatywna powołania białoruskiej organizacji studenckiej w B S R R. Podobne grupy inicjatywne powstały w innych ośrodkach akademickich republiki.

* Ukazał się w marcu b.r. pierwszy numer biuletynu Towarzystwa Języka Białoruskiego im. Franciszka Skaryny. Miesięcznik ten nosi tytuł „Nasza Słova". Napis tytułu umieszczony jest na tle białoruskich barw narodowych, odznacza się niespotykaną dotychczas w prasie oficjalnej odwagą prezentowania poglądów, obnażania zgubnych skutków duchowych ubiegłoletnich rządów.

* W 72 rocznicę powstania Białoruskiej Republiki Ludowej (25 marca 1918 r.) została wydana jednodniówka „Dzień Woli". Nakład 50.000 egzemplarzy. Jest to jedno z pierwszych nieoficjalnych pism białoruskich o wysokiej jakości papieru i druku (wielobarwna szata graficzna). W Mińsku dzień ten został uczczony przez organizację nieformalnie. W centrum stolicy przy obecności dziesiątków tysięcy ludzi czytano wiersze, śpiewano pieśni patriotyczne. Fotoreportaż i korespondencja z Mińska w „Niwie" z dn. 6.05.1990 r.

* 26.04.1990 r. w Mińsku odbył się wielotysięczny mityng w pamięć czwartej rocznicy Katastrofy Czarnobylskiej. W mityngu uczestniczyli duchowni prawosławni i rzymskokatoliccy. Był to kolejny krok do stawania się narodem, budowania świadomości wspólnoty narodowej. Śpiewano pieśni duchowe, zbierano podpisy pod petycją o wprowadzenie języka białoruskiego w kościele rzymsko-katolickim.

* Nadal trwają konfiskaty wydawnictw niezależnych w Białorusi. Straty finansowe w Mińsku w ostatnich miesiącacach sięgają ponad tysiąca rubli.

BIAŁORUSINI I WYBORY 1922 ROKU

Wybory do Sejmu i Senatu Rp, które odbyły się w listopadzie 1922 r. były pierwszymi demokratycznymi — chociarz nie w pełni — wyborami na naszym terenie. Miały one okazać się sprawdzianem wielkości i siły białoruskiego ruchu narodowego w warunkach nowej państwowości polskiej. Białorusini po smutnych doświadczeniach ze stycznia 1922 r., związanych z bojkotem wyborów do sejmu wileńskiego (tzw. Litwy Srodkowej), którego skutkiem m.in. było włączenie wileńszczyzny do Polski postanowili, by w nowej sytuacji wziąc udział w wyborach ogólnokrajowych. Decyzję taką podjęli przedstawiciele partii politycznych i organizacji społecznych skupionych w Białoruskim Komitecie Narodowym nieoficjalnym przedstawicielstwie Białorusinów, mającym swą siedzibę w Wilnie. Dlatego też we wrześniu 1922 roku powołano Białoruski Centralny Komitet Wyborczy, w którym kierowniczą rolę sprawował Antoni Łuckiewicz. W jego skład weszli znani działacze białoruscy: Fabian Jaremicz, Michał Konachowicz, Józef Łohinowicz, ks. Adam Stankiewicz, Bronisław Taraszkiewicz.

We wschodnich powiatach ówczesnego woj. białostockiego, zwarcie zamieszkiwanych przez prawosławną ludność białoruską, znaczne wpływy posiadały siły związane z wileńskim BKN. Po utworzeniu BCKW w powiatach zaczęto tworzyć Białoruskie Okręgowe Komitety Wyborcze, w większych wsiach oraz miasteczkach powstawały komitety lokalne, zaś w terenie rozpoczęli działalność ich mężowie zaufania. Program komitetów wyborczych był wspólny dla całej Białorusi Zachodniej, gdyż jednakowe były problemy i konieczność ich kompleksowego rozwiązania dla ludności żyjącej pod Bielskiem, w Nowogródku, czy gdzieś na Polesiu. Poruszał on żywotne potrzeby szerokich rzesz społeczeństwa i zawierał się w trzech punktach:

1) ziemia dla chłopów bez wykupu,
2) szkoła w języku ojczystym,
3) autonomia terytorialna dla Białorusi Zachodniej.

Ordynacja wyborcza stawiająca na uprzywilejowanych pozycjach ugrupowania, które uzyskałyby największe liczby głosów, spowodowała konieczność porozumienia między Białoruskim Centralnym Komitetem Wyborczym a żydowskimi organizacjami i stworzenia wspólnego Bloku Mniejszości Narodowych. Żydzi stanowili w okresie międzywojennym dość znaczny procent ludności woj. białostockiego i wpływali tym samym na wyniki wyborów. Blok wystawił w poszczególnych okręgach własnych kandydatów do Sejmu na oddzielnej liście Nr 16.

W woj. białostockim były trzy okręgi wyborcze: Nr 4 obejmował pow. bielski, białowieski, ostrowski i wysoko-mazowiecki, Nr 5 — pow. białostocki, sokólski i wołkowyski, nr 6 — pow. augustowski, grodzieński i suwalski. W każdym z nich komitety białoruskie zgłosiły na liście Nr 16 swych kandydatów. O głosy w wyborach ubiegały się również ugrupowania polskie. W szczególności PSL „Wyzwolenie" i PPS występowały na Białorusi Zachodniej z bardzo radykalnymi hasłami. Propagandę przedwyborczą często prowadziły w języku białoruskim (prasa, ulotki) i wśród niezorientowanego włościaństwa uchodziły za stronnictwa białoruskie. Były one ostro zwalczane przez siły związane z Białoruskimi Komitetami Wyborczymi.

Ważnym elementem pracy białoruskich komitetów była kampania przedwyborcza, mająca na celu pobudzenie do działania jak największej grupy ludzi i dotarcie z własnym programem do większości obywateli. Należy zwrócić uwagę, iz Białorusini znaleźli się w tym okresie w całkowicie nowej sytuacji. Powracający z „bieżeństwa" w latach 1919-1922 nie zdawali sobie sprawy z warunków jakie zapanowały w młodym państwie polskim. Trudności gospodarcze spowodowane zniszczeniami wojennymi, administracja polskojęzyczna (przy braku znajomości jęz. polskiego) i ograniczenie wpływów cerkwi prawosławnej postawiły ludność białoruską, pamiętającą nie takie złe czasy carskie, w trudnym położeniu. Jej część o bardziej radykalnych poglądach, będąca w kręgu oddziaływania Białoruskiej Partii Socjalistów-Rewolucjonistów (eserów), posunęła się aż do walki zbrojnej w obronie praw narodu białoruskiego tworząc oddziały partyzanckie działające m.in. na zachodnich obrzeżach Puszczy Białowieskiej.

Siły skupione w BCKW wydawały własną prasę, ulotki, odezwy szybko rozpowszechniane także we wschodniej Białostocczyźnie. Jednak na obywateli — przyszłych wyborców — najlepiej oddziaływały wiece z udziałem kandydatów na posłów i przedstawicieli lokalnych komitetów. Wartó tu przytoczyć fragment listu A. Roszczenko z Kleszczel, opublikowany w wileńskim czasopiśmie „Białoruski Zwon" z 1.10. 1922 r.: „U (miasteczku) Kleszczeli 23 kastrycznika adbyusia wialiki mitynh. Narodu było szmat. Wystupali aratary ad roznych partyjau, alie narod usio czekau swaicn, biełarusau, bo chadzili czutki, szto pryjechali na mitynh. Ureszcie wystupili naszyja aratary hr. (amadzianie) Kanachowicz i Wiszenka. Paślia ich pramou narod burna stau witać pradstaunikou śpiska Nr 16, a jak stali razdawać biełaruskuju literaturu, dyk z bojem i z płaczam dabiwalisia, kab dastać. Nawat woraham pryszłosia prakanacca, szto żywieć i mahutnieje Biełaruś!".

Ożywiona działalność komitetów wyborczych spotkała się z życzliwym przyjęciem przez ogół społeczności białoruskiej, tym bardziej, że otrzymały one poparcie ze strony cerkwi prawosławnej, a w tym od biskupa białostockiego i grodzieńskiego Władzimierza (Tichonickiego) — usuniętego z władyctwa jeszcze w końcu 1922 r. przez administrację polską. Odwrotnie zaś, zachowali się polscy księża katoliccy. W swojej agitacji byli przeciwni Blokowi Mniejszości Narodowych twierdząc, iż lista Nr 16 jest „listą żydowską". Zarazem wywierali na wiernych — Białorusinów presję moralną, za nieposłuszeństwo strasząc nieodbywaniem podstawowych posług: niedawaniem ślubów, nieprzyjmowaniem do spowiedzi, itp.

Terminy wyborów wyznaczone zostały na 5.11.1922 r. do Sejmu, a w tydzień później do Senatu. Ich wyniki w woj. białostockim okazały się niekorzystne dla Białorusinów. W okręgu wyborczym Nr 4 na posła został wybrany Szymon Jakowiuk, ur. w 1881 r. w Dubinach (wówczas pow. bielskiego). Za swą działalność w 1919 r. był więziony w białostockim obozie koncentracyjnym. Prawdopodobnie należał do partii eserowców. Z okręgu Nr 5 przeszedł Włodzimierz Kalinowski, ur. w 1889 r. w Baranach pow. brzeskiego. Ukończył prawo na Uniwersytecie w Petersburgu. Bezpartyjny. W parlamencie zasiedział do czerwca 1923 r., kiedy to unieważniono jego mandat poselski pod pretekstem nieposiadania obywatelstwa polskiego. W okręgu wyborczym Nr 6 wybrany został znany eserowiec Sergiusz Baranow, w przyszłym Sejmie jeden z wiceprezesów Klubu Białostockiego.

Odbyte w dniu 12 listopada wybory do Senatu nie przyniosły takiego sukcesu jak wyniki głosowania do Sejmu. Niestety, dwaj białoruscy kandydaci z listy Bloku Mniejszości Narodowych: Paweł Kotowicz z pow. białostockiego oraz Paweł Hawrocki — „syn włościanina z pow. bielskiego z wyższym wykształceniem", nie przeszli podczas głosowania. To, iż nie wybrano nikogo z Białorusinów spowodowane było m. in. mniejszą propagandą wyborów do Senatu.Ogólnie w województwie głosujących do Senatu było ok. 60% uprawnionych, gdy do Sejmu powyżej 69%. W dodatku w powiatach wschodnich frekwencja była niższa niż w zachodnich. Np. w pow. białowieskim głosowało trochę ponad 14% uprawnionych, co stawiało ten powiat na ostatnim miejscu w kraju pod tym względem. Podczas wyborów do Sejmu było podobnie — we wschodnich powiatach mniej obywateli oddało swe głosy, ale w przeważającej większości gmin ponad 50% opowiedziało się za kandydatami komitetów białoruskich. Przyczyny niewysokiej w obu wypadkach frekwencji w powiatach zamieszkałych przez Białorusinów były podobne. Przeciwdziałnie administracji i policji sięgających nierzadko po metody represji (aresztowania działaczy białoruskich, zastraszenie ludności), a także duże odległości poszczególnych wsi od punktów głosowania uniemożliwiały wręcz wzięcie udziału w wyborach dużej liczbie obywateli.

W Sejmie, mimo różnicy poglądów politycznych, 12 posłów białoruskich, wybranych w czterech północno-wschodnich woj. ówczesnej Polski, utworzyło jeden klub parlamentarny, zwany Klubem Białoruskim. W terenie Klub reprzerentowały Sekretariaty. W woj. białostockim było sześć Sekretariatów: w Bielsku Podlaskim, Grodnie, Kleszczelach, Sokółce i Wołkowysku. Powstały one w tych miejscowościach, gdzie działały Białoruskie Komitety Wyborcze i, gdzie zyskano największe poparcie wśród społeczeństwa.

Trzej posłowie reprezentujący Białorusinów z woj. białostockiego zasiadali w Sejmie bardzo krótko. W maju Sąd Okręgowy w Białymstoku skazał Sergiusza Baranowa na 6 lat więzienia za organizowanie powstania przeciw Państwu Polskiemu". Drugi główny oskarżony — poseł Szymon Jakowiuk — został uniewinniony. Jednak w grudniu 1923 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie uznał Jakowiuka winnym i ten, aby uniknąć losu aresztowanego Baranowa wyjechał nielegalnie na Litwę Kowieńską, gdzie kontynuował działalność na niwie odrodzeniowo-białoruskiej. Włodzimierz Kalinowski został w czerwcu 1923 r. pozbawiony mandatu poselskiego, a na jego miejsce wszedł Paweł Wołoszyn — jeden z założycieli Białoruskiej Włościańsko-Robotniczej Hromady.

SŁAWOMIR IWANIUK

НАША ЛІТАРАТУРА

Сяржук Сокалаў-Воюш, нарадзіўся 16.X.1957 года ў вёсцы Астроўшчына на Полаччынне. Паэт новай хвалі, песняр беларускага адраджэння. Дэпутат ад Беларускага Народнага Фронту ў Вярхоўны Савет БССР.

МАНАЛОГ ФРАНЦІШКА БАГУШЭВІЧА

„Братцы мілыя, дзеці Зямлі-Маткі маёй! Вам ахвяруючы працу сваю, мушу з вамі пагаварыць трохі аб нашай долі-нядолі, аб нашай бацькавай спрадвечнай мове, каторую мы самі, ды і не адны мы, а ўсе людзі цёмныя „мужыцкай" завуць, а завецца яна „беларускай".

Хай па лязе мяча
Наш пралягае шлях,
Штодня губляем мы,
Але штодня знаходзім,
Змяняецца адчай
Адвагай у вачах,
І той, хто быў нямы,
Сягоння спеў заводзіць.

Niech ostrze miecza nasz przeciera szlak
Gubiony co dzień, co dzień znajdowany,
Gdzie była rozpacz, jest w oczach odwaga
A kto był niemy, dziś pieśń intonuje.

Чыноўніцкая шаць,
Пляткарак грамада,
Бяздонне халуёў
І здраднікаў навала
Над намі суд вяршаць
Без следства і суда,
Каб нас пасля баёў
Струпяніць за Уралам.

Czynownicze mundury i plotkarski tłum
Otchłań lokajstwa i zdrajców nawała
Sąd nad nami sprawują bez śledztwa i sądu,
By nas po kresie walki uśmiercić za Uralem.

„Шмат было такіх народаў, што страцілі наперш мову сваю, так як той чалавек перад скананнем, катораму мову займе, а потым і зусім замерлі. Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!"

Грымі ж, мая дуда,
Звіні на цэлы свет,
У кожнае жытло
Ідзі з гарачым словам,

Жыве твая хада,
Як бацькаў запавет,
Дзе вольнасці крыло
І матчына мова.

Zagrzmij moja piszczałko, rozbrzmij na cały świat,
I do wszystkich żyjących idź z gorącym słowem.
Żyje twój marsz jak ojców testament,
Gdzie tylko skrzydła wolności i mowa matczyna.

І падае ў нябыт
Пакорнасці матыў,
І сенкі кайданоў
Ля вуснаў раскаваных
Гучаць як вечны шчыт,
Як напамінак тым,
Хто прагне песню зноў
Зацікнуць у кайданы.
„Можа, хто спытае: дзе ж цяпер Беларусь?"...

Zapada w niebyt obraz pokorności,
I przy ustach rozkutych nawet kajdan szczęk
Brzmi niczym wieczna tarcza i przestroga tym,
Którzy pieśń znowu w kajdany chcą zakuć.
„Może ktoś z was zapyta: „Gdzie dzisiaj Białoruś?"..."

Przekład własny „Nowej Koalicji".
N. K. nr 6/1988

ПРА БЕЛАРУСЬ І БЕЛАРУСКУЮ МОВУ.

АДАМ МІЦКЕВІЧ:

...З усіх славянскіх народаў русіны, гэта значыць, сяляне Пінскай, часткова Мінскай і Гродзенскай губерняў, захавалі найбольшую колькасць агульнаславянскіх рыс. У іх казках і песнях ёсць усё. Пісьмовых помнікаў у іх мала, толькі Літоўскі Статут напісаны іх мовай, самай гарманічнай і з усіх славянскіх моў найменш змененай. Усю сваю гісторыю на зямлі яны прайшлі ў страшэннай галечы і прыгнёце.

...На беларускай мове, якую называюць русінскай альбо літоўскарусінскай... гаворыць каля дзесяці мільёнаў чалавек; гэта самая багатая і самая чыстая гаворка, яна ўзнікла даўно і цудоўна распрацавана. У перыяд незалежнасці Літвы вялікія князі карысталіся ёю для сваёй дыпламатычнай перапіскі.

* * *

За спіною прыстанкі і бразгат дзвярэй у каморах,
Мацюкі канвайраў і нары адны на траіх,
А наперадзе спяць незнаёмыя пушчы і горы
У заснежаных кедравых футрах сваіх.

Я валюся у снег і ляжу у халодным сумёце,
Падняволъным не жыў і памерці такім не хачу,
Лепш ад кулі сканаць, знерухомець на лагерным дроце,
Лепш аддаць сваё цела на здзек крумкачу.

Пахавальнаю песняй завея ахутвае плечы,
Вартавыя на вышках пра цёплае мараць жытло,
І кашуля — на дрот, і адчайны скачок у цямрэчу,
Мой скачок у цямрэчу сягоння — скачок на святло.

Дык ратуйце ж мяне, здратаваныя катаргай ногі.
Замятай, завіруха, гарачы скрываўлены след.
Тут чужая зямля, тут чужыя навокал парогі,
Тут нямее надзея, сказаў бы, напэўна, паэт.

Толькі мы не паэты. Варожаю чорнаю зграяй
Ахрысціў нас чужынец і з пальцамі вырваў пяро,
Беларусь мая маці, ты чуеш як мы дагараем?!
І зіхціць наша кроў на варожых руках як таўро.

Не спынайцеся, людзі, зірніце на вашые рукі,
На далоні суседзяў, знаёмых, сяброў, і гасцей.
Што ж спыніліся вы, мае родныя дзеці і ўнукі?!
Што ж спыніліся вы?!. Ну, вядома, спыніцца прасцей!
Брэх сабак за спіной. Хто ўратуе і хто абароніць?
Друк кядровы, ды глыз, ды надзеі прыцемнены дым,
Ды не знішчыць: пагоняй таго, хто жыве пад Пагоняй,
Хто нясе яе ў сэрцы, ў параненым сэрцы сваім.

Wszystkim, którym odpowiada profil naszego pisma, bądź też chcieliby je ulepszyć, zapraszamy do współpracy. Jesteśmy otwarci na wszelkie propozycje. Pragniemy by „Czasopis“ stał się autentycznym forum wymiany myśli i poglądów ogółu czytelników. Czekamy również na publikacje (kultura, historia, publicystyka) oraz uwagi i zwyczajne listy na temat formy, tematyki, szaty graficznej, strony technicznej itp. Są one nam obecnie niezwykle potrzebne.

Wszystkich zainteresowanych otrzymywaniem naszego pisma informujemy, iż „Czasopis“ jest dostępny:

- u kolporterów na terenie Białegostoku, Bielska Podlaskiego, Hajnówki i Sokółki
- w klubach BTSK oraz w redakcji „Niwy“

„CZASOPIS“ — pismo informacyjno-kulturalne wschodniej Białostocczyzny. Redaguje kolegium: Jerzy Chmielewski, Wiesław Choruży, Sławomir Nazaruk. Radaktor techniczny — Eugeniusz Sylwestruk. Adres: „Czasopis“, ul. Warszawska 11, 15-062 Białystok. Dyżur redakcyjny we wtorki w godz. 18-20 (również telefonicznie pod nr 317-18).

Nie wszystkie poglądy i opinie zamieszczane w „Czasopisie“ są wyrażeniem poglądów redakcji.

REKLAMA—REKLAMA—REKLAMA

Druk: Spółdzielnia Inwalidów „Przyszłość“ w Bielsku Podlaskim.

Z. 465-90 A4 N. 1500

Wszystkie ogłoszenia można zgłaszać osobiście lub telefonicznie w każdy wtorek w godz. 18-20 w siedzibie przy ul. Warszawskiej 11 w Białymstoku, tel. 317-18. Można to uczynić również listownie (z dopiskiem „Ogłoszenia“).